

Spijkers met koppen

BRISK Recorder Quartet Amsterdam:

Marjan Banis, Saskia Coolen, Bert Honig en Alide Verheij - blokfluiten

Ramon Lormans - slagwerk

Saskia Coolen	- Estampie
Ron Ford	- Seqentia
Grimace (eind 14 ^e eeuw)	- A l'arme, a l'arme
Anoniem (16 ^e eeuw)	- Dansen uit 'Liber Primus Leviorum Carminum'
(Leuven 1571, uitgave P. Phalèse)
Hans Koolmees	- Trapped (2010), wereldpremière
Henricus Isaac (ca. 1450-1517)	- A la Battaglia
Michiel Mensingh	- Vier tegen Drie
PAUZE	
Anoniem	- Estampie
Alejandro Viñao	- Khan variations
Francesco Bendusi (midden 16e eeuw)	- Pietoso
	- Pass'e mezzo ditto
	- Il Romano Incognita
	- Pass'e mezzo ditto il compasso
	- Cortesa Padoana
Michiel Mensingh	- Oh, I'm Sorry, Did I BREAK Your Concentration?

Natuurlijk is BRISK mans genoeg om spijkers met koppen te slaan, maar de medewerking van Ramon Lormans geeft dit concert extra slagkracht. Componisten van nu laten zich inspireren door oude vormen en twee thema's staan tegenover elkaar: strijd en dans. De nieuwe muziek wordt gecombineerd met *Estampie's* en *Batalla's* en met dansmuziek uit Leuven en Venetië in eigen bewerkingen van BRISK en Ramon. Er is ook veel te zien: Ramon speelt marimba en diverse soorten slagwerk, en BRISK speelt op cilindrische fluiten naar voorbeelden uit de late middeleeuwen, renaissancefluiten en moderne instrumenten.

De *Estampie* is een middeleeuws instrumentaal stuk dat uit meerdere aaneengeregen delen bestaat. Elk deel brengt nieuw melodisch materiaal en wordt afgesloten met een eerste open einde (*ouvert*) en een tweede einde als slot (*clos*). De Franse *Estampie's* hebben relatief korte frasen en een kleine omvang en baseren zich op een enkele toonreeks. De Italiaanse zijn veel uitgebreider.

De *Batalla* is een muzikale beschrijving van de strijd. Het is oorlogsmuziek waarin fanfares, wapengekletter en trappelende paarden worden uitgebeeld. *A la Battaglia* van Isaac is waarschijnlijk geschreven als vocale compositie. *A l'arme, a l'arme*, een virelai (Franse liedvorm uit de 14e en 15e eeuw) van Grimace, drukt een heel ander soort strijd uit: de fanfare-achtige motieven aan het begin roepen een dame op om de wapens op te nemen voor haar minnaar.

Oude muziek en nieuwe noten gaan samen in de compositie van Ron Ford: "De sequentia was oorspronkelijk een vocale compositie, een toevoeging aan de mis. Om aan deze vocale oorsprong te refereren, speelt BRISK op renaissancefluiten met hun zangerige, buigzame en daardoor bijna menselijke klank. Dit zangerige wordt nog verder versterkt door het kwartet te verdelen in twee unisono duo's. Deze duo's fluiten een speelse hoketus-dialog: frasen met telkens dezelfde beginpunten, en steeds verder uitwaaiende eindpunten. Pas aan het einde van het stuk splitst het kwartet zich, met een brutaal maar zangerig solo-ariaatje en een trio als begeleiding."

Hans Koolmees schreef *Trapped* speciaal voor dit programma. "De titel heeft te maken met de wijze waarop de fluiten en het slagwerk zich tot elkaar verhouden. Tijdens het componeren heb ik me voortdurend afgevraagd wat blazen (fluiten) en slaan (slagwerk) met elkaar te maken hebben. In *Trapped* heeft dit geleid tot een schrijfwijze waarbij de instrumenten vaak bijna hetzelfde doen, maar dan iets verschoven ten opzichte van elkaar. De instrumenten imiteren elkaar, zitten elkaar op de hielen, zitten in elkaars gebied, zijn met elkaar verweven - c.q. in de knoop -, houden elkaar vast. Een ander aspect is het register: het laag ontbreekt bijna geheel, ook de basfluit komt slechts tot het middenregister. Van de weeromstuit heeft dit aan het slot geleid tot het gebruik van de pauk en de grote trom, waarbij zich opeens wel een afgrond opent tussen fluiten en slagwerk.

In bijna al mijn muziek laat ik me inspireren door muziek uit middeleeuwen en renaissance. Dit uit zich onder meer door gebruik van querstanden, parallel-harmoniek, mixturen en bourdonton. In *Trapped* zit het natuurlijk in de bezetting, in het gebruik van dansachtige vormen - het stuk is in feite een suite van korte dansen -, en het voorkomen van een soort gestileerde orgeltjes."

Michiel Mensingh schreef *4 tegen 3* in 2008: "Dit stuk is geschreven voor de kindervoorstelling *Meneer Zwoei* van BRISK. In dit werk staat de verhouding 4 tegen 3 centraal. Zo worden de 7 klankstaven die gebruikt worden in dit stuk, opgesplitst in een groepje van 4 klankstaven (bespeeld door 4 kinderen) en een groepje van 3 klankstaven (bespeeld door één acteur). De kinderen en acteur spelen steeds om en om waardoor je 4 tegen 3 speelt. Ook in het ritme komt het verhoudingsgetal 4 tegen 3 voor waardoor er polyritmiek te horen is. Tot slot is er sprake van een soort gesuggereerde polymetrick doordat ik speel met akkoordprogressies van steeds 3 akkoorden, wat afwijkt van de gebruikelijke 4 akkoorden. Je hoort steeds het 1e akkoord van een nieuwe progressie als het laatste van de oude, doordat je als luisteraar een opeenvolging van 4 akkoorden verwacht. Vanavond worden alle klankstaven gespeeld door slechts één slagwerker, Ramon Lormans!"

Khan Variations van de Argentijnse componist Alejandro Viñao is een solowerk voor marimba uit 2001. Het stuk is gebaseerd op de traditionele Pakistaanse muziek van de zanger Nusrat Fateh Ali Khan. *Khan Variations* bestaat uit 8 variaties. Viñao zegt er zelf over: "Voor elk van de acht variaties - die gespeeld worden als een doorlopend stuk - onderzocht ik een nieuw ritmisch of melodisch aspect van het originele thema. Harmonisch gezien is het stuk nogal statisch omdat ik het in westerse ogen gebrek aan harmonie van het originele thema heb aangehouden. Als ik nu naar de partituur kijk, herken ik invloeden van Conlon Nancarrow, tangomuziek en mijn eerdere stukken voor marimba."

Oh, I'm Sorry, Did I BREAK your Concentration? laat zich beluisteren als een hedendaagse *Batalla*. Naast breakbeats (gesampled en elektronisch verknijpte funkritmes) uit de drum 'n bass, liet Michiel Mensingh zich in het slotstuk van dit concert inspireren door een scène uit *Pulp Fiction*. Daarin 'onderbreekt' een van de hoofdpersonen tijdens een intimiderende ondervraging van een persoon, diens replek abrupt met het onverwacht neerschieten van de kamergenoot van die persoon. Daarbij stelt hij de absurde vraag: "Oh, I'm Sorry, Did I BREAK your Concentration?" Deze bizarre wending vormde het onderwerp van deze compositie. Muzikale ideeën of thema's in dit stuk kunnen dus 'gewelddadig onderbroken' worden! U bent alvast gewaarschuwd! Michiel Mensingh schreef dit stuk voor BRISK en de pianiste Tomoko Mukaiyama, maar de unieke combinatie met marimba blijkt zich ook goed te lenen voor een dergelijk 'gewelddadig' stuk.

Ramon Lormans studeerde aan het Conservatorium van Amsterdam bij Arnold Marinissen en Peter de Vries. Afgelopen januari voltooide hij cum laude zijn Master bij Jan Pustjens, Nick Woud, Victor Oskam, Peter Prommel, Gustavo Gimeno en Bart Schneeman. In 2004 won Ramon een eerste prijs in het Prinses Christina Concours en won hij een soloconcert in Carnegie Hall, een soloconcert met Het Brabants Orkest, enkele live cd-opnamen en live door de radio uitgezonden concerten. In oktober 2006 won Ramon de derde prijs op de Tromp International Music Competition. Ramon speelde solorecitals in de grote zalen en festivals in Nederland en in het buitenland. Als freelance slagwerker is Ramon regelmatig te gast bij het Koninklijk Concertgebouw Orkest, de Radio Kamerfilharmonie, het Radio Philharmonisch Orkest, het Rotterdams Philharmonisch Orkest, het Brabants Orkest, het Residentie Orkest, het Gelders Orkest, het Nederlands Blazers Ensemble, Ensemble JONG en het Ives ensemble. In seizoen 2009-2010 is Ramon bij het Koninklijk Concertgebouw Orkest betrokken als

Academie slagwerker. Hierdoor zal hij regelmatig te horen zijn bij dit gezelschap. Verder is Ramon sinds september 2008 hoofdvakdocent Marimba samen met Peter Prommel aan het Conservatorium van Amsterdam.